

odstraniti alternativu autokracie — demokracie t. j. parlametarismus, poněvadž vždy nad těmito orgány odbornými musil by v nejvyšší instanci rozhodovati opět parlament v našem smyslu a ony by zůstaly orgány v podstatě poradnými. Kritice těchto v poslední době často navrhovaných systémů věnoval přednášející značnou část svých výkladů. Parlamentarismus a s ním princip majority (který nelze směšovati s vládou majority) umožňuje svobodu kompromisu, k němuž nutí právě existence menšiny. Většina a menšina musí se dorozuměti, neboť svoboda demokracie jest svobodou sociálního míru.

Celá zajímavá přednáška jednoho z největších žijících státovědců vyzněla, jak vidno, v projev optimistické víry v životnost principu parlamentárního.

Výstava průmyslové propagandy. Ústav ku podpoře průmyslu pražské obchodní a živn. komory, pořádá v umělecko-průmyslovém muzeu tuto pozoruhodnou výstavu reklamních a propagačních prostředků, jichž užívá moderní průmysl a obchod. Jsou zde plakáty, brožury, ceníky, prospekty a jiné reklamní tiskopisy firem (také železnic) domácích, německých, francouzských, anglických, amerických, švédských, švýcarských atd. Myslím, že v této mezinárodní soutěži reklamy palmu vítězství si odnášejí kolekce reklamních plakátů velkých říšsko-německých kovodělných podniků, u nichž najdeme velmi často výtvary uměleckých hodnot, kdež se uplatňuje nová krása strojů a děl moderní techniky. Než i mnohé domácí podniky se mohou tu vykázati znamenitými reklamními prostředky.

Režný.

LITERATURA.

Dr. Karel Engliš, Národní hospodářství. (Příručka), Brno 1924. Nákl. František Borový v Praze, 16°, 610 str., cena Kč 50.—. Knížka, která zevně i vnitřně vymyká se z obvyklé těžkopádné šablony běžné u nás pro knihy vědecké. Jest v pravdě »příručkou« formátem a — přes veliký počet stran — i objemem, který nikoho předem neodstraší, a konečně jasným byt zhuštěným způsobem podání obtížné látky, kterým stává se přístupnou — až na několik nejobtížnějších kapitol — širším vrstvám inteligence, ba i vhodnou učebnicí pro střední školy. Obsahuje všechny hlavní poznatky z celého komplexu věd národohospodářských, tedy nejen z theorie národohospodářské, ale i ze všech politik a z finanční vědy. V tom právě spočívá její praktičnost a prospěch toho, kdo po ní sáhne, že nabude důkladného poučení z celého tohoto velkého odvětví vědního. Že bude kniha též dobrým vodítkem a základem studia pro kandidáty práv, je nesporné.

Tolik o knize jako o praktické příručce a o jejím významu pedagogickém. Ale kniha tato jest kromě toho i událostí vědeckou. Je právě údělem našich — prozatím snad — malých poměrů, že při velkých vědeckých podnicích literárních musíme spojovati různé účely. Přitomná kniha jest dokladem toho, jak dobře je to proveditelné. Není těžko si představit, jak by asi vypadal vědecký systém vědy národohospodářské od téhož autora s celým odborným aparátem, s literárními odkazy, s vědeckými polemikami atd. Ale vzniklo by dílo objemné a nepřístupné, těšící se pozornosti jen hrstky — u nás tak malé — odborníků. A proto asi autor — od něhož jistě lze se v budoucnu nadíti i takového čistě vědeckého systému — volil střední cestu a podává dílo, z něhož jsou nám patrný jeho názory ke všem otázkám vědy ekonomické. Z velké části nalézáme tu jeho názory z dřívějších jeho děl (»Sociální politika«, »Peníze«, »Základy hospodářského myšlení«), ale ani zde se prostě neopakuje, nýbrž mnohde novou formulací i novými postřehy svoje výklady obohacuje. Jinde pak čteme jeho ná-

zory poprvé. Je celá řada nových myšlenek v díle, z nichž každá by stačila na cenuo práci revuální, ať už je to poznatek, že směnná re-lace statku jest dána subjektivním užítkem úkoje každého jednotlivce tedy i průměru a celku (str. 50) neb popření rozdílnosti theorie úro-kové a mzdové při zjištění podílu práce a kapitálu z výnosu podniku (str. 321) nebo rozdělení soustavy daňové (str. 351) a pod. Vědecky nejzajímavější na knize však jest její systematika, soustava podávaných výkladů, v níž se zračí jednotný pohled autorův na učlenění celého komplexu vědy národohospodářské. Jde tu o systém velmi důmyslný a podstatně odlišný od dosavadních soustav založených zpravidla na koloběhu statku, systém, který umožňuje přehlédnouti jednotně celou obrovskou látku a umístiti v ní jednotlivé její složky.

Engliš dělí svoji knížku na 6 oddílů: 1. Rozhled a obecné pojmy, 2. Hospodaření jednotlivcovu (zde probrána jest subjektivní theorie hospodářská až k zákonu o vyrovnávání relativních užítků a nákladů mezních), 3. Mechanismus směnného společenství (o theorii směny a vysvětlení cen, dále o kategorii času v hospodářském myšlení), 4. Ho-spodářství národní, 5. Hospodářství světové (zejm. o mezinárodní směně a mezinárodních platech spolu s problémy měnovými); oddíl 6. a poslední jedná o národním hospodářství jako vědě. V daleko nej-větší kapitole 4. obsaženy jsou mimo jiné všechny obvyklé výklady národohospodářské politiky, (pokud jako politika celní a měnová ne-spadají do kapitoly o hospodářství světovém) i výklady z finanční vědy. Dělitkem je tu tedy různá organisace či sociální společenství, které klade hospodařícímu jednotlivci různá pouta a úvazky, takže zákoni-tost jeho hospodaření sama o sobě, kterou poznáváme v prvé kapi-tole, jest doplněna zákonitostí hospodářského dění celého útvaru soci-álního. Tyto společenské svazky jsou pak řízeny rovněž hospodařící-mi — zde hospodařícími v jiném smyslu t. j. s hlediska objektivního postuluátu hospodářského — intelekty, které mocensky (právním řádem) zasahují do hospodářského dění jedinců i sociálních celků.

Podati obraz toho všeho, vněsti do těchto na prvý pohled různorodých jevů soustavu a pojmový řád, vystihnouti jich mnohostrannou vzájemnou souvislost a podati i vlastní kritiku a zhodnocení, norem a institucí, to jest úkolem obvyklých výkladů o nár. hospodářství, byť tu nešlo vždy o poznatky rázu teleogického, nýbrž někdy i o poznatky normativní a popisy přírodovědecké. Autor knihy přidržel se obvyklého rozsahu i obsahu výkladů národohospodářských. A ovšem na pro-spěch věci, neboť jen tak lze podati poučení o všech t. zv. zjevech ho-spodářských, na jehož podkladě lze teprve konati úvahy typicky ná-rodohospodářské,

Knihá podává tedy nikoliv poznatky získané určitou methodou, nýbrž poznatky týkající se určitého odvětví lidského života a kultury, totiž »hospodářství«. Předmět tento sám jest ovšem dán hlediskem, způsobem poznávání, sc. teleogickým.

Jako systém celého komplexu věd národohospodářských jest knihá snad jedinečným dílem i v literatuře světové. Jest dalším skvě-lým dílem svého autora, od něhož lze pevně očekávati, že zanese jméno české vědy i za hranice našeho národa.

—n—

Karel Kazbunda: Pout Čechů do Moskvy 1876 a rakouská diplo-macie. — Praha 1924. Orbis. Politická Knihovna I. 4. — 8°, str. 143. — Dr. Kazbunda, známý svými studii o pokusech rakouské vlády o vy-rovnání s Čechy a o konfinování Havlíčkově, uveřejněným v Českém Časopise Histrickém (srov. Všehrd 1924, 164 a 1925, 184) podává v této knize výsledek svých prací, k nimž dospěl při prohledávání archivního materiálu pro spisovou rozluku ve Vídni zejména v archivu býv. nej-vyššího policejního úřadu a ministerstva policie.

Kazbunda vychází jako ze základu ze snahy Rakouska a jeho di-plotatů napravití neblahé následky t. zv. politiky nevědky. Ale rakou-

ským ministrům, jak Buolovi, tak Beustovi zásadně chybělo pochopení pro vnitřní otázky. Rozpuštění českého sněmu roku 1867 a vládní agitace při volbách do sněmu nového musely nezbytně vyvolat reakci se strany českých poslanců napravití úsilí vlády. Byla to opravdu »politika odvety«, jak to později nazval tehdy rebelantský exulant Frič, do níž zapadlo pozvání na národopisnou výstavu moskevskou. Rozhodnutí českých politiků přijmouti toto pozvání vzbudilo ve vládních kruzích rozpaky a bezradnost. Na jedné straně bylo radno vystoupení proti Čechům, na druhé však nemohlo to přispěti k utužení poměru rusko-rakouského. Proto ta hojná výměna depeší mezi pražským místodržitelstvím a ministrem Beustem, stejně jako policejní ředitel pražský Straub je ve stálém spojení s policejním ministerstvem ve Vídni a stará se zejména dopátrati se bližších podrobností z českého tábora. A tu opět Kazbunda odhaluje řadu nových usvědčujících dokladů pro konfidentství Karla Sabiny, který je veden konfidentským jménem Roman a který se asi výslovně nabídl opatřiti o zájezdu české delegace zprávy tím způsobem, že bude policii dodávati dopisy svého zetě, delegáta Svatoboru a spolupracovníka »Národních Listů« Emanuela Vávry, od něhož je vylákal pod záminkou, že bude psáti o tomto předmětu články do »Kölnische Zeitung«. Avšak i o jiných otázkách práci nelze upřít pečlivosti. Je to zejména v otázce, jak zachovávala se ruská vláda a car k této výpravě. Není oficielnímu Rusku nemožno vytknouti vlačnost k našim snahám, jež se ještě později dokumentuje výroky carovými k rakouskému vyslanci Vetserovi. Bylo pak jen samozřejmé, že nadšené projevy vyměněné mezi Rusy a Čechy musily zůstatí jen akademickými a spokojiti se s efektem mravním, který byl však nesporný. Neboť se ruským zájmem utužilo vědomí spojitosti s velkým národem slovanským, což se také projevilo ve zvýšeném zájmu o slovanské věci v českých zemích. Ale to byl také efekt jediný.

Ke své studii připojil Kazbunda otisky některých diplomatických dokumentů, jež na přání vydavatelstva (!) jsou také, pokud jde o cizojazyčné, přeloženy. Tím rušivěji působí, že autor často v text vplétá citáty francouzské. Studie jeho je jistě určena také širším vrstvá, než výhradně odborníkům a nelze tedy požadovati od každého znalost jazykovou v té míře, jaká je požadavkem pro právníka neb historika. Stejně tak nelze bez výtky přejíti překlady příloh, jež nevalně respektují spisovný jazyk český (na př. jedenfalls = každopádně!). Ča.

A. Petrov: Národopisná mapa Uher podle úředního lexikonu osad z roku 1773. Praha 1924. — Známý ruský badatel o národnostních poměrech v Uhrách vůbec a v Podkarpatské Rusi zvláště, vydal dílo, které vzniklo z dlouholeté práce badatelské. Autor uvádí, že již r. 1891 byl mu lexikon z r. 1773 znám a od té doby tudíž datuje se počátek této práce. Úvodem v kapitole první autor popisuje rukopis lexikonu, který jest ve státním archivu v Budapešti a uvádí také vydání tohoto lexikonu r. 1920, kdy lexikon byl vydán z důvodů politických pro mírovou konferenci.

V druhé kapitole autor popisuje vznik lexikonu a jeho prameny. Myšlenka sestavití lexikon vznikla v letech sedmdesátých 18. století za tím účelem, aby sebrána byla látka k vojensko-topografické mapě a zároveň i za příčinou urbaniální reformy. Lexikon vznikl dotazníkovou akcí zprvu na biskupy, později na osoby a úřady světské. V dotaznicích hrála velkou úlohu také stránka jazyková, neboť záleželo těm, kteří se tázali, na tom, aby sedláci byli dobře zpraveni o svých povinnostech. Bylo tudíž vyšetřiti, jak se v které obci mluví. Tím byla zároveň založena velká cena lexikonu a tím také umožněno nyní vydatí národopisnou mapu. V kapitole třetí autor pojednává o historickém významu lexikonu, zdůrazňuje tuto jeho vlastnost. Protože nebylo v době, kdy byl lexikon psán, národnostního zápasu v Uhrách, jsou údaje jeho hodnověrné. Autor zajímá se zvláště v této kapitole o národnostní hranici mezi Karpatorusy a mezi Slováky. Opravuje tu svůj

úsudek dříve vyslovený, že v Podkarpatské Rusi lid je si vědom jeů rozdílu náboženských a nikoli národnostních. Autor upozorňuje, že východoslovenská nářečí přecházejí v karpatoruská. Oba živy se tu prostupují. Protože údaje lexikonu pocházejí od osob, které se na místě z vlastní zkušenosti přesvědčily, mají nebyčejný význam pro historickou demografii. Autor sám slibuje, že na podkladě dosavadních studií a na základě sbírky Fr. Pestiho »Helység névtara« napíše dílo o slovenských národnostních poměrech.

Ve čtvrté části svého spisu autor vysvětluje zásady, na nichž založil publikaci své mapy. Zajímavou jest tu otázka, jak uváděti názvy osad na mapě. Názvy ty nejsou rozhodující pro národopisnou mapu, která uvádí především hranice národnostní, ale autor rozhodl se uvést také názvy jednotlivých obcí podle lexikonu a to tak, že podává jméno každé osady v tom jazyku který ovládl v názvu. V území tak národnostně smíšeném, jako jsou Uhry, uváděti názvy osad v jejich jazyku, byla práce nadobyčejná. Autor proto popisuje celý postup své práce a zásady pravopisu, jak si je určil a vytkl, aby usnadnil tak četbu na mapě. Ku konci uveřejněn jest seznam osad. K textu připojena jest mapa, vypracovaná ve vojenském ústavě zeměpisném, velmi zdařilá a přesná. Rauscher.

Prof. dr. Josef Macek: Základy sociální politiky. Nákladem Ústř. dělnického knihkupectví v Praze, 1925, 8°, stran 366, cena Kč 36 brož. — Vydání knihy této, věnované známému politikovi Františku Modráčkovi, vzbudilo rozruch v interesované veřejnosti. Již při ohlášené předběžné subskripci jméno autorovo zaručovalo, že obsah knihy bude na vysoké úrovni vědecké i sociální. A očekávání to nebylo zklamáno.

V prvním díle své práce, dosud vyšlém, probírá prof. dr. Macek úkoly a zásady sociální politiky. V jednotlivých kapitolách všímá si poměrů výroby a spotřeby, práce a kapitálu, ženské otázky, práv na život, na práci a plody její, jakož i názorů na spravedlnost, rovnost, bratrství a svobodu.

Z díla jest patrnó, že autor hluboce promyslel všechny otázky, o nichž píše; jeho logika, jdoucí až do nejmenších důsledků, působí na čtenáře přesvědčivě. Kniha psána jest způsobem i laikovi přístupným a snadno srozumitelným. Dr. Jindřich.

Prof. dr. Louis Verlez: Kontinentální vystěhovalecká statistika v Československu. Přeložil dr. J. Kotek. Praha. Nákladem ministerstva sociální péče, 1925, 8°, stran 36, cena Kč 5. — Autor podává nejprve přehled dějin našeho vystěhovalectví, načež přechází k československému vystěhovalectví a uvádí statistická data, jeho se týkající. Ku konci pojednává o smlouvách, uzavřených s Francií, Německem a Rakouskem. Dr. Jindřich.

F. Mězl: Výklad zákona o vystěhovalectví a prováděcího nařízení k němu. Nákladem vlastním. V Praze, 1924, 8°, stran 272. Cena Kč 32. V krátkém úvodu zmiňuje se autor o vývoji vystěhovaleckého zákonodárství u nás a přechází pak k výkladu zákona ze dne 15. února 1922, č. 71. Sb. z. a n. i prováděcího nařízení ze dne 8. června 1922, č. 170. Sb. z. a n. Zákon, resp. prováděcí nařízení cituje doslovně; za každým paragrafem pak přidává svůj výklad a poznámky. Ku konci otiskuje autor znění instrukcí, vydaných pro zastupitelské úřady, pasové úřady a pro politické úřady a státní úřady policejní, a připojuje seznam podnikatelů oprávněných dopravovati československé vystěhovalce, i seznam československých zastupitelských úřadů. Jako příloha jest ke knize připojen vzorec dopravní smlouvy. Dr. Jindřich.

Claudius Schwerin: Die Formen der Haussuchung in indogermanischen Rechten, Rechtsgeschichtliche Studien Heft I. 1924, str. 47. — Známý badatel německý o právní historii věnuje pozornost zajímavému právnímu institutu vyskytajícímu se ve všech právech indogermánských. Autor nazval ho jménem »Haussuchung«. Staré právo po-

skytovalo totiž okradenému právo prohlédnouti cizí dům, aby mohl naléztí ukradenou věc. Právní tento institut vyvíjel se v různých právech různě a zvláště podrobnosti se různily. Autor nejprve rozbírá otázku v jakém obleku a s jakými pomocnými věcmi hledající odebrati se do domu, v němž měla býti ukradená věc. Probírá tu práva severská, právo německé, právo římské, právo řecké a obrací se také ku právům slovanským, k ruskému a částečně také k českému. Vysvětluje některé sporné otázky (v římském právu lanx a licium) snaže se o řešení zcela nové. Přistupuje potom k podrobnostem při prohlédávání domu, kdo je mohl prováděti, jakým způsobem mělo se prohlédávání konati a p. Schwerin věnuje zvláštní pozornost ve své studii právům severským, islandskému a švédskému a po této stránce projevuje zcela jasně, že jest zákem Amirovým. Rauscher.

Zprávy Českého zemského archivu. Svazek VI. Pořádá řed. dr. Jan B. Novák. — Praha 1924. — Zemský fond. 8°. — Str. 352. — V nově vyšlém svazku, který byl již chystán delší dobu, obsažen je článek dra Bedř. Jenšovského o knihovně Barberini a českém výzkumu v Římě, v němž se podává přehled fondů důležitých pro studium náboženských poměrů českých. Druhou prací je pojednání dra Rudolfa Kossaa o provenienci českých archiválií ve státním archivu vídeňském. Dr. Koss zúčastnil se prací při spisové rozluce vídeňských archivů po převratu. Pro podporu našich požadavků bylo třeba zjistiti oprávněnost historickými doklady a zejména probádati podrobněji otázky, jak byly přeneseny dřívější české archivy do Vídně. Byl to zvláště korunní archiv, který za Marie Teresie byl převezen z Prahy. Práce Kossova podává výsledky jeho bádání a ukazuje zřejmě také rozsáhlost české správy i její význam, který velmi dobře pochopila — ovšem pro svůj prospěch — centralisující správa vídeňská. Konečně v tomto svazku obsažena je obšírná práce dra Jaroslava Werstadta o střediscích dokumentů a studií z dějin války světové v cizině, v níž náš autor seznamuje s archivy a a studijními ústavy cizozemskými, v nichž jsou uloženy dokumenty pro toto období. Poněvadž jde tu převážnou většinou o prameny politických dějin, je jeho stať velmi důležitá a je jí skutečně uvítati s radostí. Svazek Zpráv je uzavřen podrobnou úřední zprávou o činnosti zemského archivu za léta 1918—1922, v níž také se pojednává o snahách o organizaci archivnictví v republice československé. Ča.

Kallab-Herrnritt: Trestní řád československý a předpisy jej doplňující platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha 1925. Komentované zákony československé republiky sv. XII. Nákladem »Československého Kompasu«. — Str. 885. — Cena 96 Kč. — Kdežto »Trestní zákony« vydané před 1½ rokem v úpravě týchž autorů měly spíše rozsah edice studijní, blíží se »Trestní řád« vydání pro potřebu praxe potud, že přihlíží hojnější měrou k ministerským výnosům. Jak daleko předčí v tomto směru vydání trestního řádu »Trestní zákony«, o tom svědčí srovnání předpisů obsažených v obou sbírkách (zejména zákon o podmíněném odsouzení a propuštění).

Příčinu, proč vydavatelé volili tentokrát obšírnější formu, možno snad spatřovati též v tom, že kdežto trestní právo hmoné bude od základů nově vybudováno, není jisto, přikročili-li se jen k částečné reformě trestního řádu (k reformě a unifikaci na podkladě trestního řádu platného v zemích historických) či bude-li vypracován trestní řád zcela nově. Je přirozeno, že možno býti různého názoru o účelnosti výběru otištěných předpisů,*) jak ministerských výnosů k ustanovením trest-

*) Vedlejší předpisy připojeny ve 12 oddílech: I. Řízení porotní. II. Řízení lichevní. III. Řízení vojenské. IV. Řízení před státním soudem. V. Řízení proti mladistvým. VI. Podmíněné odsouzení a propuštění, odčinění odsouzení. VII. Výkon trestu. VIII. Evidence soudních

ního řádu, tak zákonů a nařízení trestní řád doplňujících. Nebylo snad třeba otiskovati v plném znění na pěti stránkách předpis, který má většinou svého obsahu význam jen pro tak nepatrný okruh osob jako na př. výnos ministerstva spravedlnosti ze dne 22. prosince 1921 č. 60.783. Tím spíše, když získané místo mohlo být věnováno hojnějšímu výběru judikatury. Za to postrádáme některých dosti významných ustanovení. Tak mělo být alespoň poukázáno při § 31 tr. ř. k odst. II. § 26 cís. nař. z 28. června 1916 č. 207 ř. z. (řád o zbavení svéprávnosti). V příloze 18. o řízení proti mladistvým by bylo též uvéstí vládní nařízení ze dne 14. listopadu 1919 č. 609 sb. z. a n., přílohu 22 bylo by doplniti odkazem k instrukci pro domácí komisaře trestnic (výnos min. spr. z 31. prosince 1922 č. 9884/22 věz. č. 5 Věst.).

Práci vydavatelů jistě ztěžovala nesnadná evidence nepublikovaných předpisů. Omyly tím způsobené nelze jim ovšem přičítati k tíži. Tak uvádějí se na str. 797 domácí řady pro věznic sborových soudů z r. 1906 a pro věznic okresních soudů z r. 1899. Tyto předpisy byly však výnosem min. sprav. ze dne 12. listopadu 1921 č. 52078/21 znovu vydány v řeči české a některá ustanovení pozměněna.

Také stránce jazykové byla věnována zvýšená pozornost, ač i tentokrát zachovali vydavatelé k »autentickému« překladu šetrnost ve mnohých případech nemístnou (slovosled!). Uvážíme-li však, jak málo měli půdu připravenou, oceníme velikou práci, kterou i na tomto poli vykonali.

Dostává se tudíž našim praktickým právníkům i studujícím právným vydáním trestního řádu pomůcky znamenité, která množstvím a úplností otisknutých předpisů i formální úpravou překonává daleko vše, co v tomto oboru bylo u nás dosud poskytováno. O díle lze říci plným právem, že citelnou mezeru naší právnícké literatury vyplnilo dokonale.

Dr. Solnař.

Karol Czałczyński: Projekty Kodeksu Karnego Polskiego (1922) a Prawo karne w Królestwie S. H. S. przed reformą i unifikacją. — Kultura Słowiańska 1924. No 4 a 6—7. — Autor podává v obou informativních člancích přehled nynějšího právního stavu v Polsku a Jugoslavii a nastiňuje postup unifikace a reformy trestního práva. — Trestní zákoník rakouský, německý a ruský má nahraditi polská osnova z r. 1922; Czałczyński podává přehled jejich ustanovení srovnává je se zvláštěm návrhem prof. Makowského, jemuž dává přednost jako modernějšímu a logičtějšímu. — Ještě větší rozmanitost právní byla v Jugoslavii, kde bylo celkem šest různých právních oblastí (Srbsko, území dříve uherské, Chorvatsko a Slavonie, Černá Hora, Dalmacie a Krajina, Bosna a Hercegovina). Proto byla platnost srbského trestního zákona rozšířena na celý stát a usilovně pracováno o osnově nového trestního zákona, která byla dokončena r. 1921. — Přehledy, které autor zpestřil stručným nástinem právního vývoje jednotlivých oblastí (tu uvádí v druhém článku nepřesně, že v Rakousku vzorem Josefíny byla Theresiana), dobře informují širší kruhy čtenářstva čtrnáctidenníku pro šíření vědomostí o životě národů slovanských o problémech i postupu kodifikačních prací a bylo by si přáti, aby si spisovatel povšiml též Československa, kde jsou poměry zcela podobné. —ř.

Wilhelm Kloubek: Die Staatsbürgerschaft und Heimatsrecht in der tschechoslovakischen Republik. — Nákladem bratří Stieplů v Liberci. — 1925. — 160. — Str. 231. — Váz. Kč 24. — Rada nejvyššího správního soudu Vilém Kloubek, jenž již svého času nákladem Kompassu vydal Obecní zřízení v československé republice, vydává nyní u bratří Stieplů v Liberci sbírku zákonů a nařízení z oboru státního občanství a domovského práva. Otázky s touto materií souvisící staly

provinilců. IX. Náhrada škody za vyšetřovací vazbu a osobám neprávem odsouzeným. X. Amnestie. XI. Náklady trestního řízení. XII. Řízení tiskové.

se akutní zvláště v době popřevratové, kdy obyvatelé najednou, mnohdy velice neradi, byli nuceni starati se o své státní občanství, jež bylo předpokladem k mnoha otázkám velice ůzehavým.. Uvádím jen celý komplex otázek spojených s finanční úpravou poválečných poměrů, jak mezi státy tak zv. nástupnickými, tak státy dříve nepřátelskými i přátelskými, úpravu pensí, volitelnosti atd. Mírové smlouvy snažily se poměry tyto upravit, než mnohdy velice nedokonale, a státy přirozeně musely dbáti toho, aby změny ve státním občanství jednotlivých osob nepřinášely jim značné finanční újmy. Proto jak pro české tak německé zájemce bylo od převratu vydáno několik příruček sestavujících normy, jež připadaly v úvahu. Z nich Kloubkova sbírka jest z nejlepších, a to hlavně úplností počtu norem, jež, pokud je nám známo, obsahuje do nejmenších podrobností. Jednotlivá ustanovení jsou doprovázena rozhodnutími nejvyššího správního soudu, než zdá se nám, že na některých místech doporučovalo by se tato rozhodnutí rozšířiti. Kniha obsahuje také normy platné pro obvod práva uher-ského, jakož i důležité předpisy z dob starých, jež nutno znáti také, a to z toho důvodu, že jak právo domovské, tak státní občanství u nás buduje na principu filiace jako na principu základním, a jest proto pro rozhodnutí otázky příslušnosti rozhodna příslušnost předků osoby, o níž jde. Knižka jest jinak velice pečlivě vypravena, což u nakladatelství Stieplova rozumí se samo sebou. Jen měli bychom skromně přání, aby nakladatelství zákonných sbírek uvádělo v nadpisu svých publikací správný název československé republiky, tak jak podle ústavy a skutečnosti ji nutno psáti. Rok 1925 není již rokem 1918. dnk.

T. В. ВЕРНАДСКІЙ, Очеркъ исторіи права Русскаго Государства XVIII—XIX вв (Періодъ имперіи) Praha 1924. — Profesor na právnícké fakultě ruské v Praze Vernadskij uveřejňuje své přednášky konané v roce 1923—24. Jeho kniha obsahuje přehled velmi zajímavé periody t. zv. císařské. Jak autor upozorňuje, tvoří tato perioda samostatnou část právních dějin ruského státu. Knižka Vernadského jest pouhým přehledem. Autor sám upozorňuje na překážky, které se mu stavěly v cestu: nedostatek pramenů pro dějiny ruského práva v Praze. Knižka však nabývá tím více důležitosti, protože skýtá možnost nahlédnouti do dějin velmi zajímavé periody ruských dějin.

Kniha Vernadského dělí se na dvě části. První část pojednává o vládě a její organizaci. Autor obrací se nejprve ku vyličení vlády císařovy. Sama látka tak nabádala. A tu líčí autor nejprve poměr vlády císařovy k církvi. Část tato jest jednou z nejzajímavějších z celé knihy, neboť tu sledujeme vývoj samoděržaví pod vlivem názorů církevních. Paragraf druhý až čtvrtý této kapitoly jedná o pokusech omezení samoděržaví až do r. 1882. Pak autor obrací se k zákonodárné a soudní moci císařové a k povinnostem císařovým vůči národu a státu a končí první kapitolu přehledem o trůnním právu až do Mikuláše I. Kapitola druhá prvé části jedná o nejvyšších úřadech (верховные учреждения) v dějinném jich vývoji a sice o senátu, o nejvyšší tajné radě, o kabinetu, o konferenci ministrů při Alžbětě a Petru III., o císařské a státní radě a konečně o sv. synodu v 18. a 19. století. Pak líčí správu centrální a místní.

Oddíl druhý jedná o obyvatelstvu a území. Oproti oddílu prvému jest tato část velmi zkrácena. Probírá tu nejprve třídu šlechty, pak duchovenstvo, města a selské obyvatelstvo. Paragrafy o selském obyvatelstvu opět se rozšiřují a je patrné, že autor se touto látkou blíže zabýval. Část druhá zakončena jest kapitolou o státním území. Ku knize připojeny jsou ještě dva doplňky a sice o pramenech veřejného práva v této periodě, zvláště o svodu zákonů a dále krátký přehled literatury.

Jak patrné z přehledu obsahu kniha jest zajímavou studií a poslouží nejen posluchačům právnické fakulty ruské, nýbrž i širší veřejnosti.

Rauscher.

Dr. A. Sum: Americký dělník, nákladem Státovědecké společnosti v Praze, 1924, 8°, stran 24, cena Kč 3.—. — Autor pojednává o americkém dělníku, v Americe zrozeném a vychovaném, všímá si jeho charakteru a životní míry, zmiňuje se o dělnických organisacích amerických, stávkách, továrních radách, sprostředkovnách práce, nezaměstnanosti a o ochranném zákonodárství dělnickém. Ku konci promlouvá o práci dětí a žen, o dělnickém vzdělání, výchově, o knihovnách dělnických a o dělnickém tisku.

Spisek podává čtenáři ucelený obraz života a životní míry amerického dělníka, obraz příznivý, z něhož patrné, že americký dělník necítí se utiskovaným proletářem, nýbrž občanem rovnocenným s jinými, a to ne snad jen ve smyslu formálně-právním, nýbrž i fakticky.

Dr. Jindřich.

Přehled průměrných mezd dělnictva a obchodního zaměstnanectva v Československé republice v období 1921—1923, nákladem Sociálního ústavu v Praze, 1924, 8°, stran 9, s 20 tabulkami, přehledy a grafickými obrázky, cena není označena. — Knižka sestavena jest vlastně z tabulek, které podávají souvislý přehled průměrných týdenních mezd mužů a žen dle stavu 1. ledna, 1. dubna, 1. července a 1. října každého roku, vždy zvláště pro skupinu dělnictva mladistvého, pomocného, odborného, předního a mistrů. Obraz vývoje mezd podán jest dle kolektivních smluv, nezachycují se tedy jimi skutečné výdělky.

Dr. Jindřich.

Ján Robl: Úprava právního poměru mezi zaměstnavatelmi a polnohospodářskými robotníky, nákladem Slovenskej Domoviny v Bratislavě, 8°, dva díly; I. díl: stran 64, cena Kč 3.—, II. díl: stran 70, cena Kč 5.—. — Prvý díl věnován jest sezonnímu dělnictvu a nádeníkům; autor uvádí text nařízení ministra s plnou mocí pro Slovensko ze dne 20. února 1919, č. 34.919 o úpravě sprostředkování práce pro zemědělské dělnictvo a text zákonného článku z r. 1898 o úpravě právního poměru mezi zaměstnavateli a zemědělskými dělníky. Omezuje se téměř jen na uvedení textu; jen některá hlavní vysvětlení a upozornění uvádí pod čarou.

Díl druhý všímá si poměrů domácí čeledi a činnosti paritních komisí. Autor i zde uvádí podobně jako v díle prvním jen text příslušných ustanovení zákonných a nařízení. Vlastních vysvětlivek a poznámek autorových tu není.

Dr. Jindřich.

Josef Beránek: Propouštění zaměstnanců a závodní výbory, nákladem Odborového sdružení československého v Praze, 1924, 8°, stran 96, cena Kč 6.—. — Autor zmiňuje se nejprve o rozsahu zákonné ochrany pracovního poměru zaměstnanců, o formách této ochrany a platnosti její, pak pojednává o ochraně pracovního poměru dělníků a zřízenců, kteří jsou déle než tři léta v podniku zaměstnáni, načež promlouvá a propouštění zaměstnanců a o živnostenských soudech. V další části svého spisku zmiňuje se o ochraně pracovního poměru při hromadném propouštění zaměstnanců, jakož i o ochraně pracovního poměru členů a náhradníků závodních výborů. Ku koci pak probírá pracovní poměr kandidátů do závodních výborů a členů výborů volebních. V knize uvedena jsou vždy příslušná soudní rozhodnutí.

Dr. Jindřich.

Josef Beránek: Zřizování závodních výborů, nákladem Odborového sdružení československého v Praze, 8°, stran 40, cena Kč 2.50.—. — Autor shrnuje tu poznatky z dosavadní praxe s přehledem judikatury rozhodčích komisí a nejvyššího správního soudu. Pojednává nejprve o poslání a vzniku závodních výborů, pak o jejich zřizování; největší část své práce věnuje volbám závodních výborů. Ku konci připojuje sbírku nejdůležitějších vzorců. Knižka uspořádána jest přehledně tím způsobem, že výklad jednotlivých pojmů podán jest ve formě otázek a odpovědí, jasně a i laikovi přístupně.

Dr. Jindřich.

Pracovní doba v průmyslu Československé republiky, nákladem Sociálního ústavu v Praze, 1924, 8°, stran 56, cena Kč 8— — Po krátkém úvodu podává práce tato čtenáři přehled platného zákonodárství a probírá ustanovení o pracovní době, vztahující se nejprve na všechny podniky, pak na podniky železniční a zmiňuje se o omezeních a výjimkách, jednak trvalých, jednak dočasných. Potom podává nám zprávu o tom, jak byl zákon o pracovní době v praxi zachováván a kolik bylo dáno povolení k práci přes čas v letech minulých, načež přechází k úpravě pracovní doby v jednotlivých oborech průmyslových kolektivními smlouvami; při tom probírá jednotlivé kolektivní smlouvy a všimá si jich hlavních ustanovení.

Ku konci připojen jest text zákona ze dne 19. prosince 1918, č. 91. Sb. z. a n. o osmihodinné době pracovní, prováděcího nařízení k němu ze dne 11. ledna 1919, č. 11. Sb. z. a n. a výnosu ministerstva sociální péče ze dne 21. března 1919, č. j. 4751/III.—19 ke všem úřadům politické správy, jak jest vykládati předpisy o osmihodinné době pracovní.

Dr. Jindřich.

Univ. prof. dr. Kamil Krofta: O úkolech slovenské historiografie.

— »Sbírka přednášek a rozprav extense univ. Komenského« sv. 8. — Bratislava, Academia 8°, str. 18, Kč 3.00. — Ve chvíli velikého sporu o knihu Chaloupeckého »Staré Slovensko« a zásadu svobody vědeckého projevu přichází tato úvaha velmi vhod. Náš vyslanec a univ. prof. dr. Krofta odcházejce ze svého dosavadního působiště ve Vídni do Berlína a zároveň opouštěje i bratislavskou universitu, na jejíž filosofické fakultě působil přednáškami z oboru československé historie, proslvil na večírku pořádaném jemu na rozloučenou v Slovenském klubu přednášku o úkolech slovenské historiografie. Prof. Krofta především připamatoval, že osvobozením Slováků ze jha uherského vystaly naší historiografii sice vděčné a lákavé, ale také nesnadné a zodpovědné úkoly zpracovati dějiny Slovenska. Maďari nestarali se o dějiny tohoto samostatného území ze zásadních, vlastně politických důvodů a čeští dějepisci nemajíce naopak přístupu k pramenům dějin slovenských, poněvadž zejména maďarské archivy jim zůstávaly uzavřeny, tak učiniti nemohli. Proto historie Slovenska až do převratu zůstala až na nepatrné zlomky nezpracována. Ale největší cenu má úvaha Kroftova nikoliv v letmém přehledu, co bylo na tomto poli vykonáno, ani v tom, že nejen poukázal na vzájemnost, aby Slováci badali o dějinách českých stejně jako Čechové pracují na historii Slovenska, nýbrž že historiografii slovenské půjde zejména o to, aby odstranila dosavadní mylné názory na minulost Slovenska. Takovouto cestu nastoupil zakladatel moderního dějepisu českého Dobner, který »mentiendi finem fecit« odhaliv hodnotu zpráv Hájkových, totéž se opakovalo v boji o pravost kralovédvorského a zelenohorského rukopisu a v mnoha drobných, než pro utkvělou představu národa stejně bolestivých, názorech. Nesmíme ovšem v zájmu pravdy nikterak se zavíratí před zklamáními, nýbrž shodně jako tomu bylo v historii české musíme se připravití, že i pokročilejší badání v dějinách slovenských mnoho nám sice dá, ale také i leccos vezme. V tomto odhodlání tkví již veliký kus práce a je zásluhou Kroftovou, že naň tak výstižně poukázal.

Ča.

Sborník Žižkův. Uspořádal Rudolf Urbánek. Vydal Vědecký ústav vojenský v Praze, 1924, 8°, str. 336 a 48 příl. — K Žižkovým oslavám minulého roku vydal tento sborník. Vědecký ústav vojenský, v němž s mnoha hledisek byla osvětlena postava Žižkova. Stejně se tu vzpomíná Žižky jako stratega, a spolu se tu vyzdvihuje význam jeho jako organisátora zavádějícího tuhou kázeň nejen ve vojsku, nýbrž v celém národě, ale ze sbírky těchto statí vystoupí i význam Žižky pro české dějiny a literaturu vůbec. Ani právní otázky nebyly přehlédnuty. Tak je tomu nejprve již o uvedené husitské kázní a rádech vojenských, stejně jako nalezneme tu studii o poměrech v městě Táboře po smrti

vojevůdcově (1434—1450), kdy Tábor vřadil se i svým zřízením mezi ostatní města česká, nezůstávají nadále lpěti na prvním základu. Ča.

»Časopis pro železniční právo a politiku« vydávaný redakcí Dra J. Čermáka a Dra J. Havelky Spolkem čl. železničních právníků v Praze, zahájil právě vydaným číslem 1, ročník IV. — Cílem jeho je seznamovati čtenářstvo se všemi otázkami jak právní tak hospodářské povahy, týkajícími se oboru železničního, i má proto »Časopis« význam nejen pro kruhy železniční, nýbrž i pro každého, kdo přichází do jakéhokoliv styku se železnicemi nebo se zajímá o otázky národohospodářské. Dokončené již tři ročníky, a 1. číslo ročníku IV., obsahuje vedle rozhledů po železniční politice (Pokrok v reorganizaci rakouských spolkových drah), literárního přehledu, glos a poznámek, cenné studie E. Witzdálka »Zánik nároků z nákladní smlouvy« a Dra F. Mazla »Přiznání práva ku spoluzžívání vlečky«.

K časopisu připojeny jsou dvě přílohy, a sice »Sbírka zákonů železničních platných v ČSR. v českém překladě« a dále »Přehled judikatury ve věcech železničních«. Sbírka zákonů dosáhla již 432 stran. Přehled judikatury pak přinesl až dosud 343 rozhodnutí nejvyššího soudu i nižších stolic soudních a nálezů nejvyššího správního soudu, dotýkajících se oboru železničního ať přímo nebo nepřímo. (—v—)

Prof. Dr. František Hýbl: Dějiny starého věku. Díl I. Orient a Řekové. — Praha. — Vesmír 1924. — 8°. — Str. 265. — Vydavatelství »Vesmír« neúnavně rozšiřuje svoje publikace o historii všech národů a věků. Také nový svazek od prof. Hýbla je podobného rázu vědeckého, ale při tom populárního výkladu o starověkých dějinách, jimž je předslán úvod o nejstarším vývoji lidstva v prehistorii. Pak následuje část o nejstarším kulturních národech, hlavně Sumerech, Akkadech, Semitech a Egyptanech, na to se pojednává o stycích starého světa s Indoevropany, pak o Řecích a o ostatní Evropě až do r. 500 př. Kr. a konečně o vítězství Západu s Východem. Autor všímá si hojně otázek politických a tak toto dílo je i po této stránce velmi prospěšné.

Ča.

Dr. Aleš Hrdlička, O původu a vývoji lidstva i budoucnosti lidstva. — Praha. — Kočí — 16° — str. 79 — Kč 8. — Americký Čech, dr. Aleš Hrdlička, kurátor (ředitel) pro fysickou antropologii při Národním Museu ve Washingtoně, konal v Praze několik přednášek, které tehdy vzbudily pozornost nejen svou vědeckou hloubkou, nýbrž i velmi přístupným podáním, kterým byly určeny pro nejšířší akademickou veřejnost. Přednášky byly tehdy stenografovány a vyšly nyní tiskem. Pro nás mají význam zejména ty části, v nichž pokusil se o vysvětlení některých sociologických neb. historických jevů jako válek, t. zv. stěhování národů a pod. Z kapitol nejzajímavější je poslední, v níž promluvil o budoucnosti Slovanů a Čechoslováků zvláště a již posuzuje se svého stanoviska byť přísně kriticky, přece zcela optimisticky.

Ča.

JUDr. Zdenko Stibic: Družstevnictví československé podle judikatury nejvyššího soudu a nejvyššího správního soudu. Nákladem Ústřední jednoty hospodářských družstev v Praze, 1924, 8°, stran 424, cena Kč 40.—. — Kniha jest — jak již titul ukazuje — sbírkou soudních rozhodnutí v praxi družstevní. Rozdělena jest na tři díly. Prvý díl obsahuje rozhodnutí nejvyššího soudu k zákonu o společenstvech ze dne 9. dubna 1873, č. 70, ř. z., díl druhý rozhodnutí nejvyššího správního soudu ve věcech finančních, v díle třetím uvedena jsou pak rozhodnutí, týkající se činnosti společenstev. Přednost knihy spočívá v tom, že přehledně soustřeďuje ze soudní judikatury to, co i praktický právník mnohdy velmi nesnadno a se značnou ztrátou času musí shledávati, má-li řešiti určitou otázku v oboru družstevnictví. Dr. Jindřich.

Nákladem S. Č. P. »Všehrd« v Praze. Redaktor dr. František Čáda.
Tiskl B. Stýblo v Praze, Václavské nám. 28.